

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยความหมายโดยทฤษฎีความใส่ใจเพื่อกระตุ้นสัญชาตญาณความเป็นแม่ของแม่บ้านในการเรียนรู้เรื่องการดูแลสุขภาพ : การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์โดยเครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุข

ผู้เขียน นางสาวธัญญภรณ์ ใจมั่ง

ปริญญา วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การจัดการความรู้)

คณะกรรมการที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิติพงษ์ ยอดมงคล	อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
อาจารย์ ดร.ภราดร สุริย์พงษ์	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
อาจารย์ ดร.ธีราพร แซ่แห้ว	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

ภาวะจากพฤติกรรมกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในประเทศไทย ส่งผลกระทบในวงกว้างต่อการเกิดอุบัติเหตุ อาชญากรรม ปัญหาครอบครัว และปัญหาสุขภาพในระยะยาว ปัญหาต่างๆเหล่านี้นำไปสู่ปัญหาหาเสพติดและปัญหาอื่นๆ โดยที่พฤติกรรมกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ มีความสัมพันธ์กับการเกิดโรคถึง 44 โรค ได้แก่ โรคเรื้อรัง โรคมะเร็ง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ และเส้นเลือดในสมองแตก ฯลฯ พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์นี้ จึงเป็นสาเหตุของ อัตราการป่วยและอัตราการตายที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ยังพบว่า พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในผู้หญิงที่อยู่ในชุมชนชนบท โดยผู้ผลิตและผู้จำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ได้ใช้กลยุทธ์ทางการตลาด รวมทั้งแอลกอฮอล์อยู่ในรูปแบบของสารเสพติดที่ถูกกฎหมาย ทำให้เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เข้าถึงได้ง่ายในทุกกลุ่มวัย และส่งผลให้สถาบันครอบครัวอ่อนแอลง

ในพื้นที่ชนบทของประเทศที่กำลังพัฒนานั้น สังคมเกษตรกรรมมีความเจริญอย่างรวดเร็วและเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมสมัยใหม่ที่เต็มไปด้วยงานเลี้ยงต่างๆและการเฉลิมฉลอง จนการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตประจำวัน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจนี้ นำไปสู่บทบาทหน้าที่ทางสังคมที่มากขึ้นในกลุ่มแม่บ้าน รวมทั้งของพฤติกรรมกรรมการดื่ม

เครื่องดื่มน้ำที่มีแอลกอฮอล์ที่เพิ่มขึ้น โดยการสนับสนุนเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของนักลงทุนในสังคม ชนบท เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชน แอลกอฮอล์จึงเป็นสิ่งที่ใช้เป็นสินจ้างตอบแทนแก่คนใน ชุมชน สร้างแรงจูงใจทางบวกให้ผู้รับเกิดความพึงพอใจ สิ่งที่ปรากฏคือ นักการเมืองท้องถิ่นยังคง สนับสนุนกิจกรรมทางสังคมในชนบท และส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการดื่มน้ำที่มีแอลกอฮอล์อย่าง ต่อเนื่อง

แม่บ้านที่มีหน้าที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขนั้น เป็นกลไกหลักของเครือข่ายส่งเสริม สุขภาพในชุมชน แต่แม่บ้านที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข ก็ยังคงมีพฤติกรรมกรรมการดื่มน้ำที่มี แอลกอฮอล์เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในการเข้าร่วมงานทางสังคม ด้วยเหตุนี้ แม่บ้านที่เป็น อาสาสมัครสาธารณสุขจึงไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดี ในการหยุดพฤติกรรมกรรมการดื่มน้ำที่มี แอลกอฮอล์ได้ และจะเห็นได้ว่าแม่บ้านที่มีสามี และมีบุตรอยู่ในช่วงวัยรุ่นนั้น ไม่สามารถขับเคลื่อน สัญชาติญาณความเป็นแม่ที่มีอยู่ในตัวเอง รวมทั้งไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตัวเองและ สมาชิกในครอบครัว แต่ถึงกระนั้น แม่บ้านก็ยังคงมีการรับรู้ ว่า พฤติกรรมการดื่มน้ำที่มี แอลกอฮอล์ของตนเอง ไม่ส่งผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัว รวมทั้ง แม่บ้านยังคงได้รับแรงจูงใจ ในทางบวกจากพฤติกรรมดังกล่าว ดังนั้น การดื่มน้ำที่มีแอลกอฮอล์ในกลุ่มแม่บ้านจึงเพิ่มขึ้น

ผลที่ตามมาคือ ความสามารถในการแข่งขันลดลง ในกลุ่มคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบท ที่อยู่ในเศรษฐกิจยุคใหม่ ซึ่งมีการใช้เทคโนโลยีและการค้าเสรี ทั้งนี้ พฤติกรรมการดื่มน้ำที่มี แอลกอฮอล์ในวัยรุ่นนั้น ทำให้วัยรุ่นมีพัฒนาการที่ไม่เหมาะสมตามวัย มีปัญหาในการเรียนรู้ ปัญหาความสัมพันธ์ใน ครอบครัวยุคใหม่ และปัญหาสุขภาพกายและจิตใจ ทำให้เสี่ยงต่อพฤติกรรมการติดสารเสพติด โรคติดต่อทาง เพศสัมพันธ์ อุบัติเหตุบนท้องถนนและปัญหาอื่นๆได้

ปัจจุบันนี้ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการดื่มน้ำที่มีแอลกอฮอล์ในชุมชนชนบทนั้น มีความเกี่ยวข้องกับ ทรัพยากรบุคคลในชุมชน 7 บทบาท ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุข ผู้ปกครอง ญาติ แม่บ้าน ผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน และชาวบ้านในชุมชน โดยบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขเป็นบทบาทหลัก ในการ ขับเคลื่อนการปรับพฤติกรรมกรรมการดื่มน้ำที่มีแอลกอฮอล์ได้สำเร็จ ประเมินผลได้จาก ความสามารถในการลดหรือหยุดพฤติกรรมกรรมการดื่มน้ำที่มีแอลกอฮอล์ของคนในชุมชนได้

จุดประสงค์ของการศึกษานี้ มุ่งเน้นแม่บ้านที่ทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข ซึ่งเป็น ผู้ปฏิบัติงานทางด้านสุขภาพ ที่ได้รับความไว้วางใจและเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน และส่วนใหญ่

แม่บ้านเหล่านี้จะมีหน้าที่ดูแลสมาชิกในครอบครัว และมีบทบาทที่ต้องรับผิดชอบหลากหลายในชุมชนชนบท

การกระตุ้นสัญชาตญาณความเป็นแม่ เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่ใช้ในการปรับพฤติกรรม การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ พลังของสัญชาตญาณความเป็นแม่ ช่วยจัดการกับปัญหาที่อยู่ยาก ให้กับกลุ่มแม่บ้านได้ ยกตัวอย่าง กรณีศึกษาปัญหาความยากจนในประเทศบังกลาเทศ สามารถใช้การ กระตุ้นความรักและความใส่ใจจากกลุ่มแม่บ้านจนทำให้เด็กมีสุขภาวะที่ดีขึ้นได้

การศึกษานี้จึงสร้างแบบจำลองกระตุ้นสัญชาตญาณความเป็นแม่ ในกลุ่มแม่บ้านที่เป็น อาสาสมัครสาธารณสุข โดยใช้ “ความใส่ใจ” ที่มีอยู่ในธรรมชาติในสัญชาตญาณความเป็นแม่ของเพศ หญิง มาสร้างแบบจำลองบนทฤษฎี “ความใส่ใจ” ทำให้เกิดความรู้และลักษณะแบบจำลองที่สร้างขึ้น ตลอดจนกระบวนการและแหล่งข้อมูล สำหรับการปรับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ได้ ชัดเจน ดังนั้นการแก้ไขปัญหาในลักษณะนี้ ผลที่ได้คือกลยุทธ์ที่จะใช้ในการออกแบบกิจกรรมให้เกิด การเรียนรู้ที่ดีขึ้น

แบบจำลองปัจจัยที่มีพื้นฐานสัญชาตญาณความเป็นแม่ เพื่อปรับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงและได้รับการตรวจสอบให้มีความสมบูรณ์ จากการค้นหา ปัจจัยพื้นฐานที่ใช้ในการปรับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ด้วยทฤษฎีความใส่ใจ ประกอบด้วย การรับรู้ 6 เรื่องคือ เรื่องการเงิน สุขภาพ ครอบครัว บุตร สถานภาพทางสังคมและ สิ่งแวดล้อม โมเดลที่สร้างขึ้นนี้ ได้อธิบายถึง 13 วิธีการที่สำคัญ ที่มีผลต่อกรณีศึกษา และใช้ได้ในการรับรู้เรื่องบุตร ซึ่งภายหลังจากการนำโมเดลนี้ไปใช้พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับพฤติกรรม การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในชุมชน ใช้การรับรู้เรื่องสุขภาพและบุตรมากที่สุด และวิธีการที่ใช้ส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมและการเป็นแบบอย่างที่ดีในครอบครัวและชุมชน

ทั้งนี้ โมเดลดังกล่าวมีการออกแบบโดยใช้กิจกรรมเวิร์คแรลลี่ ใช้สถานที่ในชุมชน 6 แห่ง ได้แก่โรงพยาบาล ร้านขายแอลกอฮอล์ บ้านตัวอย่างที่ดี กรณีศึกษาที่เสียชีวิต โรงเรียนและวัด โมเดล นี้ถูกออกแบบให้สอดคล้องกับรูปแบบจำลองปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ โดยการดักจับองค์ความรู้จาก ผู้เชี่ยวชาญแล้วทำการวิเคราะห์กิจกรรมให้ตรงกับสถานการณ์จริง และนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ ผลที่ได้จะพบว่าคุณลักษณะผู้ดูแลมีการแสดงออกและสัมพันธ์กับทักษะชีวิตมากที่สุด ทั้งนี้ การ ออกแบบกิจกรรมนี้ จะถูกตรวจสอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ก่อนนำมาประยุกต์ใช้

กิจกรรมเวิร์กแรลลี่นี้ ประเมินผลได้จากการปรับการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นของแม่บ้านที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข โดยวิเคราะห์ผลจากกระดาษคำตอบ ซึ่งพบว่า สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องต่อการรับรู้ของแม่บ้านที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข ทำให้เกิดคุณลักษณะทัศนคติความเป็นแม่ เกิดการเรียนรู้ทักษะชีวิต ทั้งนี้ จากผลของการทดสอบก่อนและหลัง โดยใช้เครื่องมือประเมินความถี่ของพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ พบว่า พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของกลุ่มเป้าหมาย มีการเปลี่ยนแปลงน้อยในระยะเวลาสองเดือน โดยพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของแม่บ้านที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขและสามี อยู่ในระดับเสี่ยงต่ำร้อยละ 88.40 และร้อยละ 76.92 ซึ่งแปลผลว่ากลุ่มเหล่านี้มีการควบคุมพฤติกรรมได้ดีแต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ยังพบอาสาสมัครสาธารณสุขร้อยละ 7.69 ที่มีพฤติกรรมการดื่มที่เพิ่มขึ้น

ผลลัพธ์จากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ได้องค์ความรู้การจัดการความรู้ในเชิงจิตวิทยา ที่ใช้ปัจจัยที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีความใส่ใจ บนพื้นฐานทัศนคติทัศนคติความเป็นแม่ เพื่อแก้ปัญหาสาธารณสุข โดยโมเดลนี้ถูกออกแบบขึ้น เพื่อเร่งขับเคลื่อนความต้องการพื้นฐานในมนุษย์ ให้เกิดการเรียนรู้ในผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น นวัตกรรมนี้จึงเหมาะกับผู้ควบคุมกำกับงานสาธารณสุขในชุมชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการเรียนรู้ขององค์กรได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การศึกษาครั้งนี้ สามารถเสนอเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรต่างๆ ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการ เนื่องจากกลุ่มองค์กรดังกล่าว ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพแก่อาสาสมัครสาธารณสุข เพราะฉะนั้นแบบจำลองที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีทัศนคติทัศนคติความเป็นแม่สามารถนำมาใช้เพื่อปรับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ได้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นแบบจำลองนี้ยังพบข้อจำกัดคือ แบบจำลองนี้สามารถใช้ได้เพียงพื้นที่ในชุมชนชนบท ดังนั้น ถ้ามีการศึกษาในพื้นที่อื่น ผู้ศึกษาจึงเสนอแนะว่า ควรต้องมีการทบทวนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และวิธีการ ที่สามารถปรับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ตามบริบทของชุมชนนั้นๆ

Thesis Title Semantic Factors Using Attention Theory for Stimulating the Maternal Instinct of Housewives in Health Care Learning: Health Volunteer Network on Alcohol Drinking Behavior Modification

Author Miss Thunyaporn Jaimung

Degree Doctor of Philosophy (Knowledge Management)

Advisory Committee

Asst.Prof.Dr. Pitipong Yodmongkol	Advisor
Lect.Dr. Pradorn Sureephong	Co-advisor
Lect.Dr. Teeraporn Saehaew	Co-advisor

Abstract

Heavy burden of alcohol drinking behavior in Thailand creates multiplied effects namely road accident, criminal, family problem, health care in long-term, leading to drugs and others all vices. Alcohol consumption behavior relates to 44 diseases being as the negative effects of alcohol such as chronic disease, cancer, hypertension, heart disease and cerebrovascular accident, etc. It causes high rate of morbidity and mortality. Additionally, the trend of alcohol consumption behavior among women in the rural community is likely to weaken family situations. As alcohol can easily access in all ages by marketing strategies and it is a form of legal substance.

In rural area of developing countries, agricultural community rapidly shifts to modern society where business party and celebration become common lifestyle. These changes lead to more social lifestyle among the housewives and then reflect to the increase of alcohol drinking behavior. Since the entrepreneurs in rural communities need the success of work on the good relationship, they use alcohol drink as a part the wages for their partners. Therefore, alcohol drink becomes the positive drive to serve

the satisfaction partnerships. It can be seen that the local politicians still support social activities in rural community for the people by alcohol drinking.

Housewife as village health volunteer is the main mechanism in health promotion network to their community. In contrast, they have traditionally serious drinking behavior in often arranged social activities, so they are not be able to play a good role model in stop drinking especially for their teenager children and working husband. They cannot drive maternal instinct in alcohol drinking behavior modification. They perceive that their alcohol drinking does not have any effect on family's members including, the positive reinforcement of alcohol drink causes the increase of alcohol consumption in housewives.

Consequently, the new modern rural areas are not fully competitive in new economy (technology use and free trade environment). Alcohol drinking behavior in adolescents develops in an inappropriate age as learning problems, family relations and physical and mental health. It causes risk of drug addiction, sexually transmitted diseases and defective from traffic accidents, etc.

Currently, alcohol drinking behavior modification in rural communities involves with seven major roles (village health volunteer, parents, cousin, housewife, seniorities, community leader and villager) within a community. This modification is practical by the human resource in the rural community for the benefit. The key person driver is fallen into village health volunteer's role. The evaluation of the performance can be indicated by the ability in decreasing or quitting on alcohol drinking among the villagers.

The focus of this study is mainly on housewives as village health volunteers. They are health workers who are trusted and accepted by the villagers on health caring. Most of them have the responsibility of family's member caring and the several roles in rural community.

The stimulation of maternal instinct is an effective method in alcohol drinking behavior modification of the volunteer housewives. The power of maternal instinct

helps solving the difficult problems. For example, the case study of poverty in Bangladesh. Their setting goal emphasizes the children well being under attention love arousing.

This study proposes a set of semantic factors for drawing attention to arouse maternal instinct in housewives as village health volunteers. The attention is in the nature of maternal instinct mostly found in females. The identification of semantic factors with attention is beneficial for clarifying to the knowledge representation and model creating. It is clear to explore the process and source information for alcohol drinking behavior modification. This solution can extract the strategy in order to design activities better.

A maternal instinct semantic factor model on alcohol drinking behavior modification is specified and validated based on the theory of attention. This model is appropriate the semantic factors on alcohol modification. The attention with semantic factors model is engaged with being as six cognitions; finance, health, family, children, society's recognition and environment. Importantly, this model illustrates the thirteen significant methods of activity designing. The model is selected to specify cases by the cognition of target groups, especially maternal instinct is ready work in the children group. After implementation, the result is found that health and children cognitions had the maximum percentage of experts using on alcohol modification. Most of them related to the method of social skills and being role model in families and communities.

Walk rally activity (hospital, liquor shop, good case' home, dead case, school and temple) was designed regarding to the semantic factors model which is extracted from cognition and method analyzing of the experts in the rural community. They are designed to serve the authentic and use resource in community and this activity designing was validated by the three experts for implementation. It led to the caretaking characteristics prominent and related to the life skills.

The walk rally program was evaluated on learning improvement of volunteer housewives by analyzing their response on white paper. It is found, the situation related to with the cognition of the subjects. The cognition affected to maternal instinct

characteristic to be occurred. While maternal instinct worked, some life skills grew up in the learners. However, the result of pre-test and post-test by Alcohol Use Disorders Identification Test (AUDIT) is found less different in two months. It found that the alcohol drinking behavior of VHVs and their husbands are in the low risk or standard drink 88.46% and 76.92%. They are good controlling from alcohol drinking behavior. However, the worse of behavior is 7.69% in a few of VHVs and their husbands.

The novelty of knowledge management in cognitive psychology, they consist of maternal instinct drive and semantic factors with Attention for health problem solution. This model is designed with the primary drive in the human. It is powerful and effective for learning improvement in the health workers. Therefore, this novelty serves in community health conductors and useful for increase of ability of organizational learning. This study has to be supported by the organizations such as Ministry of Interior, Ministry of Social Development and Human Security, Ministry of Public Health and Ministry of Education. They have abilities to promote the potential of village health volunteers by maternal instinct semantic factors model for the decrease of alcohol problems. As the limitation of this study, this model is limitedly done only in rural communities. If the researchers study on other communities, they might have to review other factors and be aware of methods.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved